

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

**Diana, Antonino
Lugduni, M. DC. LXXX.**

19. Quot testes requirantur in testamentis ad pias causas quando non sunt idonei? Et an testes in testamento ad pias causas adhibiti, præsumentur legitimi, donec contrarium probetur? Ex p. 7. tr. 6. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

RESOL. XVIII.

Quot testes requirantur in testamentis ad pias causas?
 Et quid in foro conscientie?
 Et an sola scriptura facta manu testatoris sine testibus
 vim habeat testamenti, & valeat ad pias causas?
 Et alij tres casus circa hoc inferuntur, & explanantur.
 Et p. 7. tr. 6. Ref. 15. alias 14.

Sup. hoc in-
 fra in Ref.
 21 § 2. &
 infra in
 Ref. § 2.
 ad medium
 vers. & ideo.
 Imprimisse
 Io. hancilla
 do perodiga
 tr. 15.

§ 1. **C**um in Testamento ad pias causas confecto iuris gentium solemnitates obseruentur, ac sola solemnitates iuris civilis in eo remittantur, Val- quius *tr. de success. creat. §. 12. nu. 17. & §. 14. n. 11.* Franc. Mantica *de consuet. ult. volunt. lib. 6. tit. 3. n. 4.* Tufchius *concl. prall. 116. n. 4.* Dauth. *ad l. 21 §. ex imperfe- cto. n. 40. C. de testam.* Sichardus, *constestam. 1. num. 58.* Beatus, *conf. 87. n. 24. vol. 1.* Scaphius *conf. 31. num. 1. cent. 1.* Idcirco ad testamentum ad pias causas condi- tum requiritur ut ad minimum duo testes adhibean- tur, vnum quippe testem ad ordinationem testamenti ad pias causas conditi non sufficere tradit Franc. Man- tica *de consuet. ult. volunt. lib. 6. tit. 3. n. 8.* Idem ad Testa- mentum ad pias causas duo sufficiunt testes. Tiraq. *de pias causis, privileg. 8.* Clarus *§. Testamentum q. 6. n. 2.* Et hi testes adhibentur non ad solemnitatem, sed ad probationem, ut obseruat Corneus, *conf. 41 §. 1. 3.* Card. Lugo *de iust. 10. 2. disp. 22. sect. 9. n. 26.* Euerardus Iu- nior, *conf. 27. n. 29. vol. 1.* Thomas Maulius *tr. de ult. volunt. lib. 1. tit. 13. n. 8.* & alij.

2. Vnde sequitur non esse necessarios duos testes, ut tale testamentum sit validum in foro conscientie, vt docet Fagundez *de iust. lib. 6. c. 3. num. 2.* Lessius *l. 2. c. 19. dub. 2. n. 7.* Molina *de iust. tom. 1. tr. 2. disp. 134.* Dicast. *de iust. lib. 1. 2. tract. 19. disp. 1. dub. 10. num. 214.* Layman, *lib. 3. tract. 5. cap. 2. num. 5.* Probatur, Nam in his testamentis sufficit id quod iure naturali est sufficiens, nempe, ut sit potestas in disponente, capaci- tas in eo, in cuius fauorem disponitur, & libertas in dispositione. Quod probatur quia nulla solemnitas iuris civilis in his testamentis est necessaria vt patet ex cap. *Relatum 1. de testam.* neque etiam necessarij sunt duo Testes iure Canonico, quia Ius Canonicum non requirit eos, ut dispositio sit valida in foro con- scientie: sed vt possit probari in foro externo, quan- tum satis, vt Iudex pro ea sententiam ferat vt colligitur ex d. cap. *Relatum.*

Sup. hoc in-
 fra in Ref.
 21 § 2. &
 infra in
 Ref. § 8.
 vlt. ante me-
 dium vers.
 vide & in
 Ref. § 1. vlt.
 & in Ref.
 100 §. etiam
 vlt.

3. Hinc plura inferuntur, Primò quòd testamen- tum ad pias causas manu propria testatoris scriptum, valeat etiam sine Testibus, etiam si nulli testes sint adhi- biti. Ioann. *de imol. in l. si quis cum testamentum, n. 5.* & 6. ff. *de testam.* Philipp. Corn. *conf. 307. n. 6. 7. & 8.* in 3. volum. Alex. *con. 4. n. 10. vers. accedit ad susti- nendum, in 7. vol. Iaf. in conf. 61. in 1. volum. Euer. Iun. conf. 27. n. 20. & 38. vol. 1.* Dummodò liquidò constet, quòd scriptura sit facta manu defuncti. Dissentit Clar. *§. Testam. qu. 7. n. 2.* Secundo testamentum ad pias causas factum manu testatoris solum subscriptum, etiam sine testibus vim testamenti obtinet. Tiraq. *de pias causis, qu. 1. 4.* Tertio, si is quis aliàs erat successur, confitetur, defunctum scripsisse testamentum ad pias causas, sed tamen non adhibuisse testes, & propterea vult testamentum allegare nullum, ipse non debet audiri, quia satis est propria ipsius confessio, Corn. *in conf. 307. n. 7. in 3. vol. Euer. Iun. conf. 27. num. 40. vol. 1.* Quarto si is qui aliàs erat successur, sciens huiusmodi testamentum ad pias causas esse factum, sed quia nec scriptura, nec testes de eo reperiuntur, hoc non confitetur, & sic relictis ad pias causas, non satisfacit, is conscientia sua peccat. Corn. *in conf. 21 §. in 2. vol. & conf. 307. n. 7. in 3. vol. Euer. Iun. in conf.*

Sup. hoc ter-
 tium in fine
 Ref. 1. not.
 praterita &
 in alio §.
 eius annot.

Sup. hoc
 quarto infra
 in Ref. 21. §.
 1. & in alia
 Ref. & eius
 prima not.

27. n. 40. vol. 1. Et hæc omnia docet etiam Thomas Maulius *tr. de ultimis voluntatibus lib. 1. tit. 13. nu. 8.* cui adde Dicast. *de iust. lib. 2. tr. 19. disp. 1. dub. 10. n. 116.* Nec desinas omnino videre Marchinum *tr. de Peste part. 8. cap. 6. per totum* & Menochium *conf. 224. vol. 3.* solidè probantes solum scripturam Testatoris sine tes- tibus valere ad pias causas, quicquid perperam in con- trarium asserat Mantica *de Consuet. lib. 6. tit. 3. n. 9. vlt. que ad 15.* Nota tamen Henricum Canisium *in lib. 3. decret. in 26. c. 11.* & alios penes ipsum docere, senten- tiam asserentem duos testes sufficere in testamento ad pias causas, procedere in terris Ecclesiæ non autem in terris Principum secularium, sed hanc sententiam putat temerariam Tannerus in *Defens. liber. Eccles. lib. 1. cap. 8.*

RESOL. XIX.

Quot testes requirantur in testamentis ad pias causas quando non sunt idonei?
 Et an testes ad pias causas adhibiti præsumentur legiti- mi, donec contrarium probeur? Ex p. 7. tr. 6. Ref. 16. & alias 15.

§ 1. **R**espondet Tufch. *10. 8. concl. 116. n. 7.* Hunnius *in Encyclopædia iuris part. 4. tit. 3. c. 2. n. 25.* & Franc. Mantica *de Consuet. lib. 6. tit. 3. n. 8.* quod in Testamento ad pias causas confecto tres Testes requi- runtur, quando duo non sunt omnino integri, & omni- no exceptione maiores.

2. Non desinas tamen adnotare Castrum *conf. 318. n. 2. lib. 1.* docere duos Testes non integros sufficere in Testamento ad piam causam.

3. Sed notandum est, quod testes in Testamento ad pias causas adhibiti præsumentur legitimi, donec con- trarium probeur. Couar. *in cap. Relatum, el. 1. num. 8.* & 9. qualitas enim, quæ in istis testibus exigitur, iure gentium præsumentur inesse, cap. *duum, de præsump. cum Pater, §. rogo ff. de legat. 2.* Dissentit Paris. *in conf. 24. vol. 4.* qui opinatur hanc qualitatem testium hoc in casu non præsumi sed ab eo, qui se fundat in Testa- mento, esse probandam.

RESOL. XX.

An mulieres in testamento ad pias causas possint esse testes?
 Et an dua femina in testamento ad pias causas sint suf- ficientes testes? Ex p. 7. tr. 6. Ref. 17. alias 16.

§ 1. **A**ffirmatiue respondeo, Et ita docet Fagundez *de iust. lib. 6. c. 3. n. 21.* Felinus & Decius, *in t. 3. de Testibus, Dec. in l. 2. ff. de reg. iur. n. 28.* Parisius *conf. 327. vol. 1.* Albertus Brun. *in statut. verb. Testa- mentum, Couar. in cap. relatum, el. 1. exr. de Testam.* Tiraq. *d. l. 1. conuul. l. 9. n. 58.* & de pia causis, privileg. 5. Clar. *§. Testament. q. 6. vers. tertio inferur & qu. 5. vers. Sed quid de iure Canonico.* Villalobos *in com- mun. opin. litera M. n. 144.* Viu. *in comun. opin. verb. tes- tis esse non potest mulier, n. 4.* Soar. *in Thesaur. recept. sen. lit. M. n. 260.* Grass. *§. Testament. qu. 18. n. 4.* Farina- de testib. *qu. 59. cas. 3. n. 70.* Dissentiant Specul. *in tit. de test. §. 1. vers. item quod est mulier, inuito vers. se- quenti, & Collect. in cap. cum esset, de testam. Feder. Senens. conf. 217.* Bened. Capra *conf. 75.* Barbat. *in c. 2. relatum, & conf. 58. l. 3. Roman. in Autb. similiter in 16. speciali. ad l. Falcid. ea ratione quod cap. Relat. el. 1. exr. de test. legitimos testes exigit. Sed his facile est respondere, legitimi Testes sunt, quibus iure gentium fides adhibetur.*

2. Non desinas tamen hic adnotare Hunnium *in Encyclopædia iuris part. 4. tit. 3. cap. 2. n. 22.* & Gilke- nium *in l. 1. num. 15. C. de sac. Eccl.* docere duas femi- nas